

Motion till riksdagen

1989/90:A283

av Börje Hörnlund m.fl. (c)

Arbetsmarknadspolitiken

Inledning

Tillgång till arbete eller utbildning har en central roll för varje individ genom den sociala betydelse arbetet har för gemenskap, personlig utveckling, identitet och självtillit. Det är också grunden för en självständig försörjning. Förvärvsarbetet är lika viktigt för kvinnor som för män.

Samhället måste därför ha en god arbetsmarknadspolitisk beredskap för att möta konjunkturedgångar och de krav som strukturförändringar inom näringslivet ställer. Målsättningen att alla skall beredas arbete måste ligga fast. Det är med denna utgångspunkt viktigt att bredda och differentiera lokala arbetsmarknader i olika delar av Sverige så att människor har valmöjligheter. Tillgången på arbete eller utbildning är en väsentlig förutsättning för andra levnadsvillkor och styr möjligheterna att nå positiv samhällsutveckling.

I budgetpropositionen redovisas att antalet sysselsatta sedan 1983 ökat med nära 400 000 personer. Sysselsättningsökningen har dock i huvudsak skett inom den privata och kommunala tjänstesektorn. Den kraftiga ökningen inom tjänstesektorn har medfört att arbetskraftsbristen snabbt ökat. Samtidigt är den ekonomiska tillväxten låg och produktivitetsutvecklingen svag. Det är, konstaterar föredraganden, tillväxten av arbetskraften som stått för den huvudsakliga ökningen av BNP.

Arbetskraftsbristen har efterhand fått en mer generell karaktär och är nu inom många sektorer av betydande omfattning. Samtidigt, framhålls det, är de regionala variationerna stora. Ökningen av de långa sjukfallen, antalet arbetsskador och förtidspensioner tyder samtidigt på att det finns betydande problem rörande arbetsmiljö och arbetsorganisation.

Denna utveckling är enligt vår mening en följd av att den förda ekonomiska politiken kraftigt har förstärkt de regionala obalanserna, med de problem detta medfört både i avfolkningsbygder och inflyttningssorter. Tillväxten i den svenska ekonomin har varit starkt koncentrerad. Detta har inom heta områden skapat en överhettning med löneglidning och inflation som följd. Andra områden har haft långsammare tillväxt, stagnation eller t.o.m. recession. I många regioner och i många kommuner är arbetslösheten betydligt högre än de genomsnittliga arbetslöshetsciffror som redovisas i budgetpropositionen.

Föredraganden understryker dock som ovan redovisats i budgetpropositionen (prop 1989/90:100, bil 12, s. 4) att det fortfarande finns stora regionala skillnader i arbetskraftsdeltagande och arbetslöshet. I propositionen konstateras vidare att regioner med hög arbetslöshet också har relativt sett ett lågt arbetskraftsdeltagande. Det finns därför en god arbetskraftstillgång i dessa områden som bör utnyttjas. Välutbildad arbetskraft blir en allt viktigare tillgång för företagen. Föredraganden konstaterar att det således finns "klara tendenser till en starkare koppling också mellan arbetsmarknads- och regionalpolitiken".

Föredraganden underlåter dock nämna att den främsta orsaken till obalansen mellan olika landsdelar är den ekonomiska politik som regeringen fört. Den har varit starkt koncentrationsdrivande. Regeringen har gynnat storföretagen och expansiva områden på småföretagens och regionalt utsatta områdens bekostnad.

Utveckla hela landet

Enligt centerpartiets uppfattning måste samhällets insatser inriktas mot att ge förutsättningar för arbete och utbildning över hela landet. Det gäller att driva en närings- och regionalpolitik som ger tillräckligt många arbetstillfällen i alla delar av landet. Det gäller också att med utbildningsinsatser underlätta ny- eller återinträde på arbetsmarknaden. Dessa åtgärder måste särskilt inriktas till förmån för ungdomar, kvinnor, långtidsarbetslösa och arbetshandikappade.

Åtgärder måste även vidtas så att flyktingar och invandrare inte förhindras av formella skäl att snabbt ta arbeten som kan erbjudas.

Det är även enligt vår mening nödvändigt att utnyttja de positiva möjligheter den internationellt betingade högkonjunkturen inneburit för att främja kapacitetsutnyttjande och ökande sysselsättning över hela landet. Våra förslag syftar till att stimulera samhällsekonomin och forma en decentraliserad samhällsstruktur med arbete, boende, utbildning och service i alla delar av landet.

Det är vidare enligt centerpartiets mening angeläget att föra en politik som minskar statens totala kostnader för arbetsmarknadspolitiska insatser. Detta kan ske på ett ansvarsfullt sätt genom att människor som nu får samhälleligt stöd kan minskas i antal genom fler fasta arbeten. Enligt centerpartiets mening måste ökad uppmärksamhet riktas mot möjligheterna att skapa fler jobb i näringsliv och småföretagsamhet.

Kostnaderna för arbetslöshetsersättning och kontant arbetsmarknadsstöd har ökat. Den utbetalade ersättningen för 1977 var nära 1,2 miljarder kr. För nästkommande budgetår beräknas utbetald ersättning uppgå till över 7 miljarder kr.

Denna ökning har ägt rum trots en långvarig högkonjunktur och trots att närmare en tredjedel av de arbetssökande inte har någon ersättning alls. Främst kvinnor och ungdomar står utanför trygghetssystemen. Vi föreslår mot denna bakgrund i annan motion införande av en allmän trygghetsförsäkring.

Enligt vår mening måste kampen mot arbetslösheten föras på ett mer of-

fensivt sätt. Kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska insatser förmår inte att lösa de grundläggande orsakerna till arbetslösheten. Det är en självklarhet att politiken skall inriktas på att lindra konsekvenserna för dem som drabbas. Den långsiktiga tryggheten för enskilda kan bäst tillgodoses genom en mer expansiv industrisektor, där särskilt småföretagens villkor är viktiga för att utvecklingen skall bli positiv. I framför allt mindre kommuner behövs dessutom en breddning av tjänste- och servicenäringarna.

Vi kommer mot denna bakgrund och den koppling som finns mellan arbetslöshet och sysselsättningsgrad i denna motion bl.a. att föreslå att medel uttagna inom arbetslöshetsförsäkringen tillfälligt avdelas för offensiva sysselsättningspolitiska insatser i regioner med lågt arbetskraftdeltagande.

Vi vill vidare för vår del framhålla att åtgärder som inriktas mot att främja småföretagen samt allmänt stödja näringslivet via STU, utvecklingsfonder, länsstyrelser m.m. tillsammans med en kraftigt minskad skattebelastning för småföretagen ger mer varaktiga resultat än många kortsiktiga arbetsmarknadspolitiska insatser.

Den närmare fördelningen av de medel som kan avsättas för skilda åtgärder i syfte att skapa en mer balanserad utveckling återkommer vi till ytterligare när de aviserade propositionerna om regional-, trafik-, industri- och forskningspolitik presenteras.

Lika villkor i arbetslivet

Arbetsmarknaden är i dag i stor utsträckning uppdelad i mans- och kvinnoyrken. Utvecklingen måste brytas och inriktas på att bättre ta till vara de olika erfarenheter män och kvinnor har, så att de bättre kan komma till nytta inom samtliga sektorer i samhället. En jämnare fördelning av män och kvinnor inom alla yrken bör komma till stånd. Män och kvinnor skall ha samma möjligheter och samma rätt till utveckling i yrkesarbetet.

De flesta formella hinder för jämställdhet mellan män och kvinnor i arbetslivet har avskaffats i och med införandet av jämställdhetslagen. De informella hindren kvarstår dock i många fall. Vi har i en särskild motion tagit upp jämställdhetsfrågorna i vid mening.

Arbetstids- och semesterlagstiftningen

Utvecklingen har gått mot en minskad arbetstid dels genom att arbetsdagen har förkortats, dels genom att arbetsveckan har förkortats till fem dagar. Semestern har efter hand förlängts. Argumenten för en fortsatt arbetstidsförkortning är flera. Ett är att en förkortad arbetstid skulle öka möjligheterna till jämställdhet. Ett annat är att den skulle kunna leda till en ökad sysselsättning genom att fler skulle få arbete. Enligt centerpartiets mening är dock det främsta argumentet att en kortare sammanlagd lönearbetstid kan ge en bättre livskvalitet.

Centerpartiet har vid upprepade tillfällen understrukit att en såväl förkortad som flexibel arbetstid är angelägen för många människor. Förändringar måste genomföras på ett sådant sätt att de faktiska skillnaderna mellan mäns och kvinnors arbetstid utjämnas. Partiet har också lyckats driva igenom kravet på rätten till sex timmars arbetsdag för småbarnsföräldrar.

Särskilda åtgärder måste vidtas för att också jordbrukare och andra egen- och småföretagare skall kunna få villkor som är jämförbara med andra grupper.

Stor vikt bör, enligt vår mening, läggas vid personliga valmöjligheter så att arbetstiderna kan anpassas till olika familjers och individers behov och önskemål. Det bör ske genom att arbetstidslagstiftning och avtal på arbetsmarknaden på kort sikt anpassas till en friare arbetstidsförläggning. Det är nödvändigt att en mer flexibel förläggning av arbetstiden tillåts än för närvarande. Fördelarna med en flexibel arbetstid är, enligt vår mening, stora såväl för konsumenter och anställda som för företagens konkurrenskraft.

Den fortsatta produktivitetsutvecklingen är avgörande för hur snabb takten i framtida arbetstidsförkortningar blir. Det bör dock samtidigt understrykas, att en förkortad arbetstid ur samhällets synpunkt kan innebära vinster i form av t.ex. ett minskad vårdefterfrågan. För vissa yrkesgrupper, t.ex. inom vårdsektorn med många tunga lyft, kan en förkortad arbetstid vara nödvändig om skilda typer av arbetsskador skall kunna minska.

Enligt vår mening bör en kortare arbetstid i framtiden vara en viktig faktor vid avvägningen mellan olika angelägna reformer. Takten måste självklart anpassas så att tillräckliga resurser alltid kan satsas på vård, omsorg och utbildning.

Vi har även tagit upp dessa frågor i en särskild motion i anledning av prop 1989/90:59 med förslag om ett successivt införande av en sjätte semestervecka. Vi konstaterar i denna motion att införandet av den sjätte semesterveckan är klart motiverad av rättviseskäl. Vi understryker emellertid samtidigt att sådana kostnadskrävande reformer såsom en förkortad arbetstid eller förlängd semester måste avpassas till det samhällsekonomiska utrymme som finns. Arbetstidskommittén har exempelvis beräknat att vid införande av en sex timmars arbetsdag kommer produktionen 2010 vara 400 miljarder lägre.

Arbetsrätt

Den arbetsrättsliga lagstiftningen har nu fungerat i snart halvannat decennium och många krav på förändringar har ställts. Lagstiftningen har bl.a. kritiserats för att vara stelbent och rigid. I vissa fall leder lagstiftningen till orimliga konsekvenser för den enskilde. Vi kräver mot denna bakgrund i en särskild motion en total översyn i syfte att få en mer modern och flexibel lagstiftning.

Arbetshandikappade

Enligt vår mening måste "arbetslinjen" gälla även för arbetshandikappade. Det är både positivt för den enskilde och för samhället om de som drabbats av ett arbetshandikapp kan erhålla arbete antingen på den reguljära arbetsmarknaden eller genom speciella statliga insatser, t.ex. genom Samhall eller lönebidragsanställningar. Vi utvecklar vår syn på dessa frågor i en särskild motion.

Utvecklingen på arbetsmarknaden har inneburit att många arbetsplatser förbättras. Fysiskt tunga arbeten har lindrats bl.a genom den tekniska utvecklingen som skapat förutsättningar för ökad mekanisering och automatisering m.m. Det finns dock fortfarande många områden med fysiskt tungt arbete. Inom vissa områden är möjligheterna till att genom tekniska förbättringar minska påfrestningarna på den enskilde små. Ett sådant område är vården.

Utvecklingen har också medfört att den psykiska arbetsmiljön i många fall blivit mer påfrestande. Arbetstakten och stressen har ökat inom många områden. Många upplever sig inte räcka till för både föräldraansvar och yrkesroll. Det ger ökad stress. I en särskild kommittémotion utvecklar vi vår syn på arbetsmiljöfrågorna.

Ungdomars arbete

En av de viktigaste uppgifterna för samhället är att bereda ungdomar arbete eller utbildning. Ett välfärdssamhälle som vårt får inte acceptera att unga människor inte får fäste på arbetsmarknaden. Det är ett oroande faktum att ungdomsarbetslösheten har varit hög trots goda konjunkturer. Det är i och för sig självklart att grunden för en fungerade arbetsmarknad är en framsynt politik för ekonomisk utveckling inom ramen för en marknadsekonomi som tar sociala och miljömässiga hänsyn. Insatserna från samhället måste inriktas på att förutsättningar för varaktiga jobb skapas över hela landet på den ordinarie arbetsmarknaden. En sådan politik är också grunden för ungdomars sysselsättning.

Hög arbetslöshet bland ungdomar, särskilt i vissa regioner och inte minst bland flickor under rådande högkonjunktur, visar emellertid att generella ekonomisk-politiska åtgärder inte är tillräckliga. Regeringens ekonomiska politik har i stället medverkat till att arbetsmarknaden för många ungdomar i regionalt utsatta områden förvärrats. Detta innebär att de generella åtgärderna måste kompletteras med särskilda insatser.

Arbetsmarknadsdepartementet

Under littera A föreslås bl.a. anvisas knappt 20 milj. kr. i utredningskostnader för kommande budgetår. Vidare finns reserverat knappt 3,5 milj. kr. Enligt vår mening bör detta anslag kunna minskas med 5 milj. kr. Vi bedömer att utredningsbehovet på arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde utan men för statens verksamhet kan minskas i motsvarande omfattning.

Decentralisering av arbetsmarknadsstyrelsen

Under de senaste åren har det skett en viss decentralisering av AMS verksamhet. Detta är positivt och vi vill understryka vikten av att decentraliseringen går vidare. Centrala AMS bör ytterligare minskas med hänsyn till den kompetensuppbyggnad som skett vid de lokala arbetsförmedlingarna. Enligt vår mening kan antalet tjänster vid AMS centralt och vid länsarbetsnämnderna minskas med totalt 500 tjänster. Detta innebär en minskad belastning

på statsbudgeten med 150 milj. kr. Vi anser däremot att de lokala arbetsförmedlingarna skall få behålla det tillskott av tjänster som beslutats under perioder med högre arbetslöshet.

Mot. 1989/90
A283

Arbetsförmedlingens organisation

Arbetsförmedlingens uppgift är att underlätta den nödvändiga anpassningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. Vilket är en av förutsättningarna för en positiv ekonomisk utveckling. Det är självklart att arbetsförmedlingen skall hjälpa och stödja de arbetssökande som har svårt att erhålla en varaktig anställning. Men det måste också vara en uppgift för arbetsförmedlingen att aktivt och kontinuerligt undersöka vilka arbeten som finns att tillgå och inte enbart vara en mottagare av de arbeten som anmäls. De flesta arbetssökande har den initiativförmåga och handlingskraft som krävs för att själva ta kontakt med arbetsgivare direkt eller också att söka arbete via platsförmedlingens annonser. Vi anser även att en översyn av arbetsförmedlingslagen måste komma till stånd. Översyn skall syfta till att ge möjligheter till alternativ som komplement till de offentliga arbetsförmedlingarna.

Flyttningsbidragen

Flyttningsbidragen har varit en av de främsta stimulanserna för koncentration och centralisering. Bidraget till starthjälp har slopats från den 1 juli 1987. Totalt föreslås att drygt 235,3 milj. kr. anvisas för flyttningsbidrag m.m. kommande budgetår.

Stimulera inflyttning till utsatta regioner

För närvarande kan det utgå ett s.k. merkostnadsbidrag om 5 000 kr. för vissa arbetssökande som av arbetsmarknadsskäl flyttar till annan ort. Vi har i tidigare motioner konstaterat att koncentrationen ytterligare förstärks med den utformning merkostnadsbidraget till arbetslösa fått. Bidrag skall dock inte lämnas för flyttning till Stockholms län, Göteborg och Malmö kommuner.

Vi konstaterade då att merkostnadsbidraget kan ses som ett återinförande av systemet med flyttningsbidrag. Merkostnadsbidrag kan med nuvarande regler t.ex. utgå för flyttning till expansiva kommuner som Uppsala, Örebro, Linköping, Umeå.

Reglerna för merkostnadsbidraget riskerar enligt vår mening innebära att redan utsatta kommuner får än svårare att skapa förutsättningar för en återinflyttning. Det motverkar enligt vår mening möjligheterna att skapa en varaktig sysselsättning i dessa orter. Inneliggande ansökningar om lokaliseringssubsidier för innevarande budgetår tyder även på att förutsättningarna för etableringar i dessa regioner bedöms vara gynnsamma. Detta är en effekt av den i första hand internationellt betingade högkonjunkturen som i ett sent skede medfört bättre ekonomiska förutsättningar för företagande utanför koncentrationsorterna.

Merkostnadsbidrag bör enligt vår mening endast utgå till stödområdena, bergslagskommunerna och sydöstra Sverige. En sådan begränsning innebär att bidraget per person kan fördubblas till 10 000 kr. utan ökad total kostnad.

Vi anser att flyttningsbidragen (s.k. respenning m.m.) framdeles bör utformas så att de både främjar en bättre regional balans och ytterligare minskar belastningen på statsbudgeten. Enligt vår uppfattning bör arbetsgivarna i expansionsorterna svara för kostnaderna för rekrytering av arbetskraft från utflyttningsorter. Flyttningsbidrag bör därför i framtiden bara utgå vid flyttningar till regionalpolitiskt prioriterade områden. Riksdagen bör mot bakgrund av vad som ovan redovisats besluta om nya riktlinjer och regler för flyttningar.

Riksdagen kan mot denna bakgrund anvisa 50 milj. kr. för "flyttningsbidrag till regionalpolitiskt prioriterade områden m.m.". Det innebär att överanslaget Arbetsmarknadsservice totalt bör anvisas 59 732 milj. kr. Vilket innebär en minskad belastning på statsbudgeten med över 185 milj. kr.

Bidrag till arbetsgivare för anställning av medflyttande

Försöksverksamheten med bidrag till arbetsgivare för anställning av medflyttande föreslås fortsätta under kommande budgetår. Möjligheterna att rekrytera kvalificerade personer är ofta avhängiga av om en medflyttande make eller maka kan beredas arbete på orten. Det är därför positivt att bidraget föreslås vara kvar. Vi anser dock att bidragsprocenten till arbetsgivaren bör höjas till 90 % av den totala lönekostnaden för den anställde under det första året och utgå till arbetsgivare inom stödområdet. Denna förändring bedöms inte inneära något ökat anslagsbehov utöver det av regeringen föreslagna. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag med denna inriktning.

Arbetslöshetsförsäkringen

Enligt vår mening bör arbetslöshetsförsäkringen utformas som en allmän trygghetsförsäkring eftersom det grundläggande syftet med försäkringen skall vara att garantera en ekonomisk grundtrygghet för den som inte kunnat få sin försörjning tryggad genom eget arbete. Ur denna synpunkt är det ingen skillnad mellan dem som haft arbete respektive dem som för första gången skall träda ut på arbetsmarknaden. Nuvarande regler innebär att närmare en tredjedel av de arbetslösa inte kan komma ifråga för vare sig ersättning från arbetslöshetskassa eller kontant arbetsmarknadsstöd (KAS). Detta innebär enligt vår uppfattning att gällande system för arbetslöshetsunderstöd inte fyller rimliga trygghetskrav. Alla som drabbas av arbetslöshet måste få en rimlig grundtrygghet. Mot denna bakgrund har vi från centerpartiets sida i en särskild motion föreslagit att en utredning skall tillkallas med direktiv att lägga förslag om en allmän arbetslöshetsförsäkring.

På förslag av regeringen beslöt riksdagen våren 1988 om ändrade former för finansieringen av arbetslöshetsunderstödet. Bl.a. innebar beslutet att statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen i sin helhet skall betalas med arbetsgivaravgifter och ej till någon del över budgeten. För detta ändamål tas en s.k. arbetsmarknadsavgift på 2,16 % ut. Denna avgift skall även täcka kostnaderna för statsbidrag till permitteringslöneersättningen, vilken föredraganden beräknar till 50 milj. kr. för nästkommande budgetår.

Utifrån i budgetpropositionen angiven total lönesumma blir intäkten av

denna avgift drygt ca 13 miljarder 1990. Som jämförelse kan nämnas att överskottet i arbetslöshetsförsäkringen för 1989 var ca 7.2 miljarder kronor.

De avgifter som erläggs av de försäkrade anses numera vara ersättning för de administrativa kostnaderna och uppgå till ca 5 % av den totala kostnaden. Kostnaderna för statsbidrag totalt som skall täckas med arbetsmarknadsavgiften är således enligt föredragandens bedömning 6 840 milj. kr., exkl. finansieringsavgifter. Denna bedömning baseras på ett antagande att arbetslösheten i genomsnitt kommer att motsvara 5 dagar per medlem och år och utifrån en genomsnittlig dagpenning på ca 400 kr. KAS finansieras via anslagsmedel även i fortsättningen. Med regeringens bedömning av statsbidragsbehovet uppstår således ett överskott i storleksordningen ca 13 miljarder kr 1990.

Riksdagens beslut våren 1988 innebar vidare att a-kassefonderna som i stor utsträckning byggts med skattemedel upplöstes och tillgångarna överfördes till "organisationer" som stod bakom fonderna. I klartext innebar riksdagens beslut att ca 2,2 miljarder kronor skänktes till de fackliga organisationerna. Enligt vår mening borde i stället dessa medel ha utnyttjats inom ramen för det trygghetssystem de byggts upp för och borde ha setts som en ekonomisk resurs vid införandet av en framtida allmän trygghetsförsäkring.

I regeringens budgetproposition beskrivs vidare läget på den svenska arbetsmarknaden som mycket bra. Arbetskraftsbrist förekommer i många yrken och i flera regioner. Som ovan nämnt framhåller dock föredraganden att regionalpolitiken alltmer handlar om arbetskraften. Regioner med hög arbetslöshet relativt sett har ofta ett relativt sett lågt arbetskraftsdeltagande.

I ett sådant läge borde både sociala och ekonomiska skäl tala för att all kraft skall inriktas mot insatser som prioriterar att ge de arbetssökande arbete eller utbildning framför kontantstöd.

Vi kommer från centerpartiet att i annat sammanhang lägga förslag som syftar till att utveckla arbetsmarknaden över hela landet. Vi föreslår bl.a. betydande satsningar i vår landsbygdspolitiska motion som är riktade mot orter och landsdelar där överhettning och sysselsättningsgraden är lägst. Vi återkommer även med våra regional-, närings-, skatte-, bostads-, trafik- och jordbrukspolitiska förslag när aviserade propositioner presenteras och avser även att ge dessa förslag en profil som utjämnar obalanserna regionalt och i ekonomin.

Vi föreslår dock bl.a. i landsbygdsmotionen och andra motioner redan nu bl.a. följande åtgärder för en bättre regional balans:

- Särskilda medel för att främja landsbygdens utveckling om minst 750 milj. kr.
- Ett tioårigt program för förstärkning och beläggning av länsvägnätets grusvägar och ett riktat tillkommande anslag om ytterligare 1 000 miljoner till grusvägar för nästkommande budgetår.
- Att 1 öre/kWh av vinsterna från vattenkraften skall återföras till de regioner där vattenkraftselen produceras. Det ger dessa regioner ett årligt tillskott på 600-700 milj. kr.
- En kraftigt förbättrad kommunal skatteutjämning.
- Åtgärder för att öka bostadsbyggandet i regioner som nu har brist genom

stimulansbidrag om 150 milj. kr till kommunerna för byggande av smålägenheter.

- Vi föreslår därutöver ett särskilt stimulansbidrag om 80 000 kr/lägenhet för byggande av hyresalternativ på landsbygden och dess småorter. Målsättningen är att 1 000 lägenheter skall byggas under nästa budgetår.
- Ett program för upprustning av VA-nätet i kommunerna. Vi anvisar som ett stimulansbidrag 25 milj. kr. för detta ändamål. Det riktas i första hand till orter med ledig entreprenadkapacitet.
- Minskat uttag av skatter och avgifter för småföretagare.
- Ökade insatser för utbildning, kultur och turism med närmare 500 milj. kr.
- Ökat stöd till lantbruksnäringen för omställning och miljöförbättringar med över 300 milj. kr.
- Ökade insatser för arbetshandikappade om totalt 350 milj. kr.

Våra förslag på olika områden bl.a. i syfte att bredda arbetsmarknaden och skapa fler arbetstillfällen – framför allt i områden, där problem kvarstår på arbetsmarknaden trots den rådande högkonjunkturen – innebär betydande offensiva satsningar.

Vi anser det vidare särskilt viktigt att de sysselsättningsskapande insatserna intensifieras och de medel som reserverats för dessa ändamål utnyttjas effektivt.

Med en offensiv politik enligt vår modell kan nuvarande besvärliga vakanlägen inom vård, service och tillverkning förbättras. Många arbets sökande som yrkesmässigt ämnar ägna sig åt teoretiska yrken kan i ett övergångskede få erfarenhet av kroppsarbetets villkor, vilket måste ses som en nyttig erfarenhet. Ett arbete är också alltid att föredra ur social synpunkt framför en nedbrytande arbetslöshet. Med vårt förslag skapas förutsättningar för alla att på ett positivt sett medverka till ökad välfärd i hela vårt land.

Sammantaget bedömer vi att våra förslag kommer att minska antalet stöd dagar väsentligt inom arbetslöshetsförsäkringen och KAS. Vi anser att en rimlig beräkning är att arbetslösheten i genomsnitt kommer att motsvara 3,5 dagar per medlem och år under nästa budgetår.

Det medför ett minskat stödbehov inom ramen för arbetslöshetsförsäkringen på storleksordningen 1,8 miljarder kronor mindre än vad regeringen bedömer.

Våra förslag skulle således leda till att överskottet i arbetslöshetsförsäkringen den 31/12 1990 kan beräknas uppgå till ca 15 miljarder kronor. Enligt vår mening bör, mot bakgrund av att vår politik leder till varaktigt bättre förhållanden i ej "heta" områden, en del av dessa medel kunna utnyttjas för att finansiera en del av våra långsiktigt offensiva insatser. Vår inriktning på "utveckling av Hela landet" leder till en långsiktigt minskning av behovet av arbetslöshetsunderstöd samt till en bättre samhällsekonomi.

Utnyttjande av dessa medel kan tekniskt sett ske enligt flera modeller. En modell är, i likhet med vad regeringen föreslår (prop 1989/90:100, bil 12, anslag C 1) beträffande överföring av medel från fonden för arbetsmiljöförbättringar, att medel som en engångsförstärkning förs över från berört konto

i riksgäldskontoret till statsbudgetens inkomsttitel, lagstadgade socialavgifter.

Enligt vår mening bör man dock av ekonomisk-politiska skäl välja en annan väg. Vi föreslår att intäkter från arbetsmarknadsavgiften under budgetåret 1990/91 även avdelas för bl.a. närings- och regionalpolitiska satsningar främst riktade mot områden där sysselsättningsgraden är lägst och behoven av stöd störst. Lagen om socialavgifter bör ändras i enlighet med detta. En sådan inriktning av fördelning av medlen innebär bl.a. att inflationstrycket i ekonomin ökar mindre än om man vidtar en generell överföring av medel till statsbudgeten enligt den modell regeringen använder.

Vi föreslår att 0,75 % av intäkterna från arbetsmarknadsavgiften tas ut för nästa budgetår till av oss föreslaget ändamål. De medel som avdelas från arbetsmarknadsavgiften uppgår enligt vårt förslag till 4 500 milj. kr. samtidigt som intäkten till arbetslöshetsförsäkringen under motsvarande period uppgår till ca 8 500 milj. kr. Tillsammans med befintligt överskott kommer då ca 15 miljarder finnas tillgängliga för arbetslöshetsersättningar. Det täcker ett utbetalningsbehov motsvarande 11 dagar per medlem.

På samma sätt leder våra förslag till att föreslagna medelsavdrag till KAS kan utgå med 60 milj. kr.

Vi vill samtidigt understryka att vårt förslag innebär att såväl andelen egna avgifter som stödnivåer är oförändrade i förhållande till regeringens förslag.

Enligt vår mening aktualiserar den överfinansiering som nu uppenbarligen sker av arbetslöshetsförsäkringen på nytt frågan om inte intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen bör balanseras mot statsbudgeten. Enligt det förslag som a-kassekommittén föreslog i syfte att få ett effektivt utnyttjande av inbetalda medel.

Arbetslinje för flyktingar och invandrare

Vi anser att det både av arbetsmarknads- och sociala skäl måste vidtas åtgärder så att flyktingar och invandrare av formella skäl inte förhindras att snabbt ta arbeten som kan erbjudas. Nuvarande regler måste förändras så att flyktingar kan ta arbete på den öppna arbetsmarknaden i princip ännu medan de vistas i förläggningar. Detta bör ges regeringen till känna.

Sysselsättningskapande åtgärder

Under anslaget sysselsättningskapande åtgärder bestrids utgifter för beredskapsarbeten, strukturstöd för byggarbetsmarknaden, rekryteringsstöd m.m. För kommande budgetår föreslås anvisat drygt 1,8 miljarder samtidigt som reservation på 1,35 miljarder finns.

Vi bedömer med hänvisning till de goda arbetsmarknadsläge som nu råder och till de offensiva närings- och sysselsättningskapande åtgärder vi förordar ovan att behovet av sysselsättningskapande åtgärder i traditionell mening minskar. Mot denna bakgrund anser vi att befintlig reservation kan minskas med 300 milj. kr.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmarknadspolitikens inriktning.

2. att riksdagen med avslag på prop 1989/90:100 bil 12 i denna del till Utredningar m.m. för budgetåret 1990/91 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 5 000 000 kr. minskat reservationsanslag om totalt 14 380 000 kr.,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om decentralisering av AMS.

4. att riksdagen med avslag på prop 1989/90:100, bil 12 i denna del beslutar att till Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader för budgetåret 1990/91 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 150 000 000 kr. minskat ramanslag om totalt 2 026 239 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsförmedlingens organisation och inriktning.

6. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av arbetsförmedlingslagen i enlighet med vad som anförts i motionen.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade regler för flyttningsbidrag samt med avslag på prop 1989/90:100 bil 12 i denna del beslutar till Arbetsmarknads-service för budgetåret 1990/91 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 185 833 000 kr. minskat förslagsanslag om totalt 59 732 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ändrade regler för erhållande av s.k. merkostnadsbidrag.

9. att riksdagen hos regeringen begär ändrade regler för bidrag till arbetsgivare för anställning av medflyttande i enlighet med vad som anförts i motionen.

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formerna för redovisning av intäkterna till arbetslöshetsförsäkringen.

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändring i lagen om socialavgifter beträffande användningsområde för till staten influtna medel från arbetsmarknadsavgifter i enlighet med vad som anförts i motionen.

12. att riksdagen bemyndigar regeringen att utnyttja 0,75 % av arbetsmarknadsavgiften för offensiva satsningar och till statsbudgetens inkomsttitel för budgetåret 1990/91 överföra motsvarande intäkter om 4 500 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

13. att riksdagen med avslag på prop 1989/90:100, bil 12 i denna del beslutar anvisa till kontant arbetsmarknadsstöd och utbildningsbidrag för budgetåret 1990/91 ett i förhållande till regeringen med 60 000 000 kr. minskat förslagsanslag om totalt 3 991 575 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ändrade regler för flyktingars och invandrades rätt till arbete på den öppna arbetsmarknaden,

15. att riksdagen med avslag på prop 1989/90:100, bil 12 i denna del beslutar att till sysselsättningskapande åtgärder för budgetåret 1990/91 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 300 000 000 kr. minskat reservationsanslag om totalt 1 519 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

Mot. 1989/90
A283

Stockholm den 25 januari 1990

Börje Hörnlund (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Kersti Johansson (c)

Göran Engström (c)

Marianne Andersson (c)

Håkan Hansson (c)

Sven-Olof Petersson (c)

Roland Larsson (c)

Ivar Franzén (c)

Kjell Ericsson (c)

Jan Hyttring (c)

Gunhild Bolander (c)